

EGYBEN

Balassa Péterről

Vannak, akik csak halálukban tudnak egyek lenni. Mint azok az Iránból származó szíami ikernők, akik vállalták a halál kockázatát is azért, hogy szétválasztottan végre egyek lehessenek, s akiket ez az akarás, ez a mindent felülbíráló vágy nemrég a halálba vitt. Meg kellett próbálniuk, nem volt más választásuk. S vannak azok, akik egész életükkel az egységet élik, az egységet példázzák, s akik test nélkül, halálukban is ezt az egységet tesztítik meg. Ilyen volt, ha úgy tetszik, ez volt Balassa Péter. Mondhatnám én is azt, amit mások, számosan, már kimondtak, leírtak, hogy Mester volt, hogy Tanító volt, amilyen csak ritkán adatik, s amiért az ember örökre hálas lehet, hogy megadatott, ha megadatott. (Hálás vagyok.) Mégsem ezt mondom. Hanem azt, hogy egy volt. Olyan ember, aki az életében meglévő sokféle, küzdelmes, terhes kettősségből olyan egységet tudott teremteni, ami csak a legritkább, legnemesebb ötvözetekben jön létre. Ötvösmester volt, akinek alkotásai nem múzeumokban őrzött s onnan alkalomadtán ellopható vagy elárverezhető tárgyak, hanem organikusan tovább élő erő, sugárzó energia. Az erő úgy volt vele, hogy továbbadta másnak – csak így, ebben a formában lehetett az övé. S csak így, ebben a formában lehetett a miénk: hogy nekünk adta, hogy átadta. A többi már a síneken elindított, robogó kocsik dolga.

Nézem a kézírását, a könyve előlapjára írt szavakat: „igaz szeretettel”. Erről eszembe jut, hogy tőle tudom: a szeretet nem passzív érzemény (hogy az ő szavát használjam), hanem tevékeny, munkás, sok időt és energiát igénylő, felemésztő dolog. Szeretetmunkás volt, a szeretetszakma kiváló dolgozója, ritka képességű szakmunkáskirály. Címerén e szavak állhattak volna: részvét és részvétel. De nem volt címere. Nem szerette a felhajtást, a külsőségeket. *Cédúrvirbli*, mondta nevetve egy régi zenehallgatáson. (Nevettünk, sokszor és sokat – még az utolsó napokban is.) Azt is mondta, hogy egy művet – legyen az szöveg, zene vagy bármi más – nem legyűrni, bekebelezni, hanem befogadni kell. Meg azt is – ezt már szavak nélkül –, hogy az emberek közti közlekedésre ugyanez vonatkozik. Ő volt a legjobb befogadó. Tőle tudom, hogyan is néz ki az a mozdulat, amikor *odafordulunk*, teljes test- és lélekefelülettel a másik felé, a másikat hallgatva, befogadva. Tőle kaptam jó szót a kétségbeesés óráiban, és bátorítást az élethez, munkához. S eközben rávezetett a legnehezebbre: arra, hogy mindnyájan meg kell birkózzunk démonainkkal, hogy ezt kikerülni, megúszni nem lehet, s hogy ebben viszont mindnyájan egyedül vagyunk.

De mindenekelőtt, -fölött, a már említett egység, az egyben levés. Az a *mutatott* tudás, hogy egyben kell lenni, és egyben kell a világot megélni, szemlélni. Hogy például a kereszténység zsidóságot, görögséget is jelent, s hogy ezeket szétválasztani erőszakból, pusztító ostobaság, a hit elleni

vétek. Hogy például a dionüszoszi nélkül az apollóni mit sem ér. S hogy, nem utolsósorban, egy férfi a benne élő nőt is jelenti, s hogy aki a másik felét el-, illetve lenyomja magában, csak suta félemler lehet. Ő azonban a benne élő és virágzó női princípium gondos kertésze volt, ami nélkül semmivé foszlott volna mindaz az átlényegülő empátia és féltő gondoskodás, amit adni tudott. És tőle kaptam azt is, hogy létezik a kommunikációnak egy olyan legitim, egyenrangú szférája, ami a szavakon, motyogásokon túl van – hogy lehet hallgatni is.

Így hát most számba veszem ajándékaimat, nézegetem, rendezgetem őket, és hallgatok.

De még ezt: utolsó napjaiban elromlott a karórája, el kellett vinni az óráshoz, nézné meg, mi van vele. Jutka rám bízta ezt a feladatot azzal, hogy síessek, mert Péter nem szeret óra nélkül lenni, tudni akarja az időt. Aznap már későre járt, mire odaértem az óráshoz, már zárva volt. Másnap viszont korán értem oda, legnagyobb megdöbbenésemre kiderült, az órás csak tíz-kor nyit. Nem értettem, hogy éppen egy órás hogyan nyithat ilyen későn, mintha nem értené az idő jelentőségét, pótolhatatlanságát, mintha nem tudná, hogy egy elromlott óra akár végzetes is lehet. A környéket régen benépesítő öreg órásokkal ez sosem fordult volna elő, ők mindig reggel nyolckor nyitottak. Ez az órás azonban még viszonylag fiatal ember. Vettem egy újságot, és leültem a szemközti parkban, már nem akartam onnan elmozdulni, nehogy elszalasszam a nyitás pillanatát. Az órás belenézett Péter órájába, és közölte, hogy elhasználódott, elrozsdásodott, már nem javítható. Megbízásom volt arra is, hogy ha netalán ez lenne a veredik, vegyek egy újat. Alapos körütekintés, vizsgálódás után – elvégre nem kevésbé felelősségteljes feladat – kiválasztottam egyet, amelyről úgy gondoltam, leginkább illik hozzá. Majd levettem a régi óráról a szíjat, és az újra szereltem, ezzel is mintegy a két óra közti kontinuitást biztosítandó. Aztán szaladtam az órával Péterhez, aki látható megkönnyebbüléssel csatolta fel. A szíve egy héttel később megállt. Az órára fél éves garancia van.

Bán Zsófia